

ARAŞTIRMA/RESEARCH

AİLE PLANLAMASI POLİKLİNİĞİNE BAŞVURAN KADINLARDA İSTEMLİ DÜŞÜK SIKLIĞI VE GELENEKSEL YÖNTEM KULLANMA DURUMU*

Sibel KIYAK**

Kamile ALTUNTUĞ***

Emel EGE****

Alınış Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published
22.07.2019	20.12.2020	25.12.2020

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

Kiyak S, Altuntuğ K, Ege E. Aile planlaması polikliniğine başvuran kadınlarda istemli düşük sıklığı ve geleneksel yöntem kullanma durumu. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2020; 23(4): 492-497. DOI: 10.17049/ataunihem.587929

ÖZ

Amaç: Aile planlaması polikliniğine başvuran kadınların istemli düşük sıklığı, bildikleri ve uyguladıkları geleneksel yöntemleri belirlemektir.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı türdedir. Konya il merkezinde bulunan bir kamu hastanesinin aile planlaması polikliniğine başvuran 246 kadın üzerinde 15 Kasım-28 Aralık 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan anket formu ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya alınan kadınların ortalama yaşları 30.21 ± 7.05 'dir. En son kullandıkları aile planlaması yöntemleri ise; %30.1'i RİA, %27.6'sı kondom, %21.1'i geri çekme yöntemini kullandıkları belirlenmiştir. İsteyerek düşük yapma oranı %6.5 olarak saptanmıştır. Gebeliklerini kürtaj ile sonlandırdıktan sonra; bebeğin kaybindan dolayı üzüntü hissettiği (%62.5), günah işlemiş hissetme (%43.75) ve suçluluk (%43.75) duyguları yaşadığı belirlenmiştir. İstenmeyen gebelikleri sonlandırmak için bilinen geleneksel yöntemler; %65'i ağır eşya kaldırma, %54.9'u yüksek yerden atlama, %36.6'sı halı, kilim silkeleme, %36.2'si asetilsalisilik asit içerikli ilaç içme, %29.7'si bitki kaynatma olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılan kadınlar düşük yapma ile ilgili geleneksel yöntemleri bildiklerini belirtmekle birlikte kullanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç: İstenmeyen gebelik ve istemli düşüklüklerin önlenmesi için uygun kontraseptif yöntem sağlanmasının ve kadınların geleneksel yöntemler ile gebeliğe müdahale etme risklerinin önlenmesi önemli bir durumdur. Ayrıca istemli düşük sonrası ve sonrasında yaşanan duygular kadınların psikolojik sağlığını tehdit etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile planlaması, düşük, yöntemler

ABSTRACT

Frequency of Induced Abortions and Use of Traditional Methods in Women Admitted to Family Planning Clinics

Aim: To determine the frequency of induced abortions and the traditional methods used and performed among the women admitted to family planning clinics.

Methods: The study is of a descriptive type and was conducted between 15th November and 28th December 2017 on 246 women admitted to the family planning outpatient clinic of a state hospital in the province of Konya. The data were collected via face-to-face interviews with a questionnaire created by scanning the literature by the researchers.

Results: The average age of women included in the study is 30.21 ± 7.05 . However, the most recent methods of family planning used by women were determined to be the use of intrauterine device (IUD) as 30.1%, the use of condom as 27.6%, and the withdrawal method of contraception (coitus interruptus) as 21.1%. The rate of induced abortion was found to be 6.5%. After terminating their pregnancy with abortion, it was determined that women experienced such emotions as sadness due to the loss of the baby (62.5%), committing sins (43.75%), and feeling guilt (43.75%). The traditional methods known for terminating unwanted pregnancies were also detected as lifting heavy goods (65%), jumping from high (54.9%), shaking carpets or rugs to clean (36.6%), taking medications such as acetylsalicylic acid (36.2%), and drinking boiled herbs (29.7%). Although stating to have information on traditional methods of abortion, women participating in the study also reported that they did not use these methods.

Conclusion: The provision of an appropriate contraceptive method and the prevention of the risks of women's interfering with pregnancy with traditional methods are important modalities to prevent unwanted pregnancies and induced abortions. In addition, the emotions experienced during and after induced abortions threaten the psychological health of women.

Keywords: Family planning; abortion; methods.

* Bu çalışma 22-24 Mart 2018 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen I. Uluslararası ve II. Ulusal Kadın Sağlığı Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

** **Sorumlu Yazar:** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Dr. Öğr. Üyesi), Orcid ID: 0000-0002-7278-2094, e-posta: sibel_kiyak15@hotmail.com

*** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Doç. Dr.), Orcid ID: 0000-0002-0215-6143, e-posta: kaltuntug@yahoo.com

**** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Prof. Dr.), Orcid ID: 0000-0002-5640-5563, e-posta: emelege@hotmail.com

GİRİŞ

Aile planlaması yöntemlerinin etkin kullanılmaması sonucu meydana gelen istenmeyen gebeliklerin sonlandırılmasında istemli düşüklerle başvurulmaktadır (1). Dünya'da yaklaşık her yıl 210 milyon kadın gebe kalmakta, 42 milyon gebelik isteyerek sonlandırılmaktadır. Bu düşükleri 22 milyonu güvenli, 20 milyonu güvensiz şekilde yapılmakta ve anne ölümlerinin %13'ünü güvensiz düşükler oluşturmaktadır (2). İsteyerek düşük yapma, tarihsel süreçte tüm toplumalarda görülen önemli bir kadın sağlığı sorunu olmuş, günümüzde de önemli kadın sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir (3).

Ülkemizde 1983 yılında 2827 no'lu ikinci nüfus planlaması yasası ile 10 haftaya kadar olan gebelikler isteğe bağlı olarak sona erdirilmesi ve 10 haftanın üzerindeki gebelikler tıbbi nedenlerle sonlandırılması kabul edilmiş (4), buna rağmen çoğu sağlığa zararlı olan geleneksel uygulamalar kullanılmaya devam etmektedir (5). Sağlığa zararlı olan geleneksel uygulamalar kadının sağlığı tehlikeye atmakta, iyileşme süresini uzatmakta, etkili tedavi almasını engellemekte ve hatta ölümlerine sebep olmaktadır (6). Tarihsel süreçte üremenin kontrol edilmesinde çoğu kadının bitki kullanımı gibi geleneksel yöntemlere başvurduğu belirtilmektedir (7). Sevindik ve ark.'nın (8) yaptığı çalışmada, kadınların %93'ü istemli düşük için herhangi bir geleneksel yöntemi bildiği; %19,7'si bu yöntemlerden birini uyguladığını belirtilmiştir. Bu yöntemlerden en fazla bilinen (%89.0) ve uygulanan yöntem (%14.9) ağır eşya kaldırma olarak belirtilmiştir. Başka bir çalışmada; geleneksel yöntemleri uygulama nedenleri, istenmeyen gebelikler, hizmetin sunumunda ve alımındaki eksiklikler nedeniyle bu yöntemlerin aile planlaması olarak kullanılması gösterilmiştir (5).

Tüm yasal düzenlemelere rağmen, hizmetin alımında veya verilen hizmetin niteliğinde sorunlar, dinsel ve politik yaklaşımlar, bireysel yaklaşımlar nedeniyle (3) kadınlar gebeliklerini sonlandırmak için sağlıksız ve ilkel usullere başvurmakta, kendi sağlıklarını tehlikeye atarak kalıcı fiziksel sorunlar ve kronik hastalıklar oluşturmakta (2) hatta ölüme bile neden olmaktadır (9). Aynı zamanda istemli düşük sonrası kadın suçluluk, pişmanlık, üzüntü ve kayıp duyguları yaşamakta, evlilik ve aile ilişkilerini etkileyebilmektedir (10, 11).

Ülkemizde istemli düşük sıklığı Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2008 yılı verilerine göre %10, 2018 yılı %6'dır (12). Bu

sonuç istemli düşüklerin azalması açısından olumlu değerlendirilebilir. Ancak sağlık kurumlarına başvurunun azalması, tıbbi yardım almaksızın düşük yapma eğilimini artırmış olabilir. Bu çalışmada aile planlaması polikliniğine başvuran kadınların istemli düşük yapma durumları, bildikleri ve uyguladıkları geleneksel yöntemlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Tanımlayıcı bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri: Araştırma Konya il merkezinde bulunan bir kamu hastanesinin aile planlaması polikliniğinde yapılmıştır. Hastane bütün sosyo-ekonomik statüdeki kadınlara hizmet vermektedir.

Araştırmanın Evreni: Araştırmanın evrenini çalışma tarihleri arasında aile planlaması polikliniğine başvuran tüm kadınlar oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örnek Seçimi: Araştırmanın örnek büyüklüğünün saptanmasında Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen örneklem hesaplaması ve bu hesaplama dayalı oluşturulan hazır tablodan yararlanılmıştır (13). Sevindik ve ark.'nın (8) yaptığı çalışmada, çocuk düşürmek için geleneksel yöntemlerden herhangi birini uygulayan kadın oranı %19.7 olan bu oran $p=0.20$ kabul edilerek $d=0.05$ sapma düzeyinde tabloda bildirilen örneklem büyüklüğü 246 olarak bulunmuştur. Çalışma tarihleri arasında aile planlamasına başvuran ve araştırmayı kabul eden 246 kişi çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmaya Alınma Kriterleri: 18 yaş ve üzerinde olması, iletişim sorunu olmaması, daha önce herhangi bir ruhsal şikâyeti olmamasıdır.

Veri Toplama Tekniği ve Araçları: Veriler araştırmacılar tarafından literatürden (3, 8, 10, 11, 14, 15) yararlanılarak hazırlanan ve 23 sorudan oluşan anket formu ile toplanmıştır. Anket formu kadınların sosyo-demografik özellikleri, obstetrik özellikleri, düşüklerle ilgili geleneksel yöntemleri ve yaşadıkları duygu durumlarını sorgulayan soruları içermektedir.

Verilerin Toplanması: Araştırma 15 Kasım-28 Aralık 2017 tarihleri arasında bir kamu hastanesinin aile planlaması polikliniğine başvuran kadınlardan toplanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından poliklinik ortamında, yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu: Araştırma öncesi Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul'undan etik kurul (24.06.2016 tarihli ve Karar no:2016/43) izni, Konya Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği'nden kurum izni ve kadınlardan çalışmanın amacı açıklanarak sözlü izin alınmıştır.

Araştırma Soruları:

- 1.Kadınların istemli düşük sıklığı nedir?
- 2.Kadınların istemli düşüklerde geleneksel yöntem kullanma durumları nedir?
- 3.Kadınların istemli düşüklerde kullanılan bildiği geleneksel yöntemler nelerdir?
- 4.Kadınların istemli düşük sonrası yaşadığı duygular nelerdir?

Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi:

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma şeklinde özetlenmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmada yer alan kadınların yaş ortalaması 30.2 ± 7.05 'dir. Kadınların %37.4'ü ilkökul, %28.9'ü lise ve üzeri, eşlerinin ise %30.9'ü ilkökul, %33.7'si lise ve üzeri öğrenim durumuna sahiptir. Kadınların çoğunluğu (%88.6) herhangi bir işte çalışmamaktadır. Kadınların %53.7'si gelirlerini orta olarak algılamakta, %27.6'sı kötü olarak algılamaktadır. Kadınların ortalama evlilik süresi 9.61 ± 6.51 yıl, en uzun süre yaşadıkları yer ise il (%76.8)'dir ve %76.4'ü çekirdek aile yapısına sahiptir. Çalışmaya katılan kadınların ortalama gebelik sayısı 2.75 ± 1.31 ve yaşayan çocuk sayısı 2.35 ± 1.02 'dir (Tablo 1).

Aile planlamasının amaçlarından biri istenmeyen gebeliklerin önlenmesidir (16). Aynı zamanda doğum kontrol yöntemleri kullanım oranı düşük hızlarında etki eden önemli faktörlerden birisidir. Çalışmada kadınların en son kullandıkları doğum kontrol yöntemleri; %30.1'i RİA, %27.6'sı kondom, %21.1'i geri çekme olarak belirtmişlerdir. TNSA (2018) verilerine göre; evli kadınlar tarafından en çok kullanılan modern yöntem erkek kondomu (%19), ikinci olarak RİA'dır (%14). Başka bir çalışmada; modern aile planlaması yöntemleri arasında RİA (%40.4) ilk sırada yer alırken, kondom (%32.8) ikinci sırada yer almaktadır (12). Doğum kontrol yöntemleri diğer çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Aile planlaması hizmetlerine ulaşımında yetersizlik yaşayan, yöntem kullanması konusunda psikososyal engelleri olması, yöntem

kullanımında başarısız olan (16) ve cinsel istismar, tecavüz gibi nedenlerle gebe kalan kadınlar isteyerek düşüğe başvurumaktadırlar (17). Çalışmada kadınların %19.5'inde daha önceden yaşanmış spontan düşük öyküsü olduğu ve %6.5'i daha önceden isteyerek düşük yaptırdığı belirlenmiştir (Tablo 1). TNSA'nın (12) 20 yıllık dönemde yaptığı araştırmalarda istemli düşük hızında bir azalma görülmektedir (TNSA 1993'de %18, TNSA 1998'de %14.5, TNSA 2003'de %11.3, TNSA 2008'de %10, TNSA 2013'de %4.7, TNSA 2018'de %6). TNSA (2018)'da kendiliğinden düşük oranı ise %13'dür. Çakırer ve ark.'nın (18) çalışmasında, annelerin %6'sının isteyerek düşük yaptığı, %31.5'inin kendiliğinden düşük yaptığı belirtilmektedir. Başka bir çalışmada istemli düşük oranı %18.2'dir (8). Nepal'de yapılan bir çalışmada 5 yıllık düşük prevalansı %21.1 olarak bulunmuştur (19). Hindistan'da gebeliklerin neredeyse yarısının istemeden olduğu ve tüm gebeliklerin üçte birini kürtajların oluşturduğu belirtilmektedir (20).

Kadınların düşüğe karar verme aşamasında ailesinin, dini inancın ve çevredeki kişilerin etkili olduğu belirtilmektedir (11,21). Çalışmada isteyerek düşük yapma kararı verme aşamasında çoğunlukla (%81.8) eşinin etkilediği belirtilmiştir. Şahin ve ark.'nın (22) çalışmasında, kadınların %79.4'ü kürtaj olmaya eşi ile birlikte karar verdikleri belirtilmiştir. Başka bir çalışmada, kadınların isteğe bağlı düşüğe eşleri ile birlikte karar verdikleri (%79) belirlenmiştir (11). Bu araştırma bulguları yapılan diğer çalışmalar ile benzerlik gösterirken, İsveç'te yapılan çalışmada istemli düşük kararını alırken en çok anneleri ve arkadaşları destek olurken, en az partnerlerinin destek olduğu belirtilmektedir (14). Ülkemizde istemli düşük kararı alan kadın evli ise eşinin rızasının alınması şartı vardır. Bu nedenle bu çalışmada kadınların isteyerek düşük yapma kararını eşlerin yüksek oranda etkilediği düşünülebilir.

Çalışmada kadınların isteyerek düşük yapma nedenleri olarak; bir önceki gebeliğinin zor geçmesi (%41.6), küçük yaşta çocuğunun olması (%33.3), ilaç kullanması (%25), kronik hastalığa sahip olması (%25) ve ekonomik nedenler (%25) olarak belirtilmiştir. Şahin ve ark.'nın (22) çalışmasında, kadınların %41.3'ünün ekonomik sıkıntıdan, %34.9'unun küçük yaşta çocuğa sahip olmasından, %33.3'ünün çocuk sayısının yeterli olmasından, %22.2'sinin çocuğa yeterli bakımı veremeyeceğinden dolayı kürtaj olduklarını belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada, isteğe bağlı

düşüklerin %52'sinin planlanmamış gebelik nedeniyle sonlandığı bildirilmektedir (11).

Tablo 1. Kadınların Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

Özellikler (n:246)	Sayı	%
Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	2	0.8
Okuryazar	11	4.5
İlkokul	92	37.4
Ortaokul	70	28.5
Lise ve üzeri	71	28.8
Eşin Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	1	0.4
Okuryazar	7	2.9
İlkokul	76	30.9
Ortaokul	79	32.1
Lise ve üzeri	83	33.7
Çalışma Durumu		
Evet	28	11.4
Hayır	218	88.6
Aile yapısı		
Çekirdek	188	76.4
Geniş	53	21.6
Parçalanmış	5	2.0
En Uzun Süre Yaşanılan Yer		
Köy	24	9.8
İlçe	33	13.4
İl	189	76.8
Ekonomik Durum Algısı		
Kötü	68	27.6
Orta	132	53.7
İyi	46	18.7
Düşük Durumu		
Kendiliğinden düşük	48	19.5
İstemli düşük	16	6.5
	N	AO±SD
Obstetrik Özellikler		
Gebelik Sayısı	246	2.75±1.315
Çocuk sayısı	246	2.35±1.023
Yaş	246	30.21±7.055

Düşük için karar verme aşaması zor bir dönemdir. Düşük yapan kadınlar düşük sonrasında farklı duygular hissederler (21). Çalışmada kadınların gebeliklerini kürtaj ile sonlandırdıktan sonra; bebeğin kaybindan dolayı üzüntü hissettiği (%62.5), günah işlediğini düşünme (%43.7) ve suçluluk (%43.7), pişmanlık (%41.6), kendi sağlığına ilişkin endişe hissetmesi (%33.3) gibi duyguları yaşadığı belirlenmiştir. Terzioğlu ve ark.'nın (11), yaptığı çalışmada, isteğe bağlı düşük uygulanan kadınların %15.3'ünün bebeğin kaybindan dolayı üzüntü yaşadığı, %14.5'inin günah işlemiş hissettiği, %9.3'ünün kendi sağlığına ilişkin endişe duyduğu, %9.3'ünün pişmanlık yaşadığı ifade

edilmektedir. 1999-2009 yılları arasında yayınlanan çalışmaları içeren çalışmada, kürtaj yapılan kadınların %81'inde zihinsel sağlık sorunlarında bir artış yaşandığı ve kadınların %10'unda zihinsel sağlık sorunlarının kürtaja bağlanabileceği gösterilmiştir (23). Hemşireler düşük sonrası kadınların yaşadığı bu karmaşık duyguların farkında olmalıdırlar.

Tablo 2. Kadınların Bildikleri Geleneksel Düşük Yapma Yöntemlerinin Dağılımı

Bilinen Geleneksel Düşük Yapma Yöntemleri*	Sayı	(%)
Ağır eşya kaldırma	160	65.0
Yüksek yerden atlama/ip atlama	135	54.9
Halı, kilim silkeleme	90	36.6
Asetilsalisilik asit içerikli ilaç içme	89	36.2
Bitki kaynatıp içme	73	29.7
Rahim içine kibrit çöpü/ tavuk teleği/serum hortumu/şiş sokma	49	19.9
Karın üzerine ağır eşya koyma	36	14.6
Karına havanla şişe vurma	25	10.2
Diğer (kıma, soğan suyu, yeşil çay, soda içme, sirke)	12	4.8

Düşükler, anne ölümünün önde gelen nedenlerinden biridir (24). 2003-2009 yılları arasında düşük ve orta gelirli 115 ülkeye dayanan çalışmada, anne ölümlerinin %7.9'u güvensiz düşükler nedeniyle olduğu bildirilmiştir (24). İstenmeyen gebelikleri sonlandırmak için bilinen geleneksel yöntemler; %65 ağır eşya kaldırma, %54.9 yüksek yerden atlama, %36.6 halı, kilim silkeleme, %36.2 asetilsalisilik asit içerikli ilaç içme, %29.7 bitki kaynatma olarak saptanmıştır (Tablo 2). Sevindik ve ark.'nın (8) yaptığı çalışmada; kadınların %93'ü düşük yapmak için herhangi bir geleneksel yöntemi bilirken, %19.7'sinin kullandığı belirtilmiştir. Ağır eşya veya un torbası kaldırma en çok bilinen (%89) ve uygulanan (%14.9) yöntemdir. Yüksek bir yerden atlama en çok bilinen diğer yöntemdir (%79.4). Tanzania'da yapılan çalışmada, güvenli olmayan düşük yaşayan kadınların neredeyse yarısı geleneksel sağlayıcılara başvurmuş ve bu tür durumlarda geleneksel yöntem olarak 21 bitki türü kullandıkları, bu bitkileri çay ya da vajinaya yerleştirme şeklinde kullandıkları belirtilmiştir (7). Başka bir çalışmada kadınların %68.8'inin geleneksel yöntemleri bildiği, %1.3'ünün bu yöntemleri kullandığı belirtilmiştir (25).

Çalışmada geleneksel yöntem kullanılmaması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Sağlık kurumlarında düşük sonrasında verilen hizmetler içerisinde aile planlaması danışmanlığı eklenerek kadınların bir sonraki istenmeyen gebeliği önlenmesi sağlanabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sonuçları sadece araştırmaya katılan kadınlara genellenebilir ve araştırmanın yapıldığı zaman için geçerlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İstemli düşükler, istenmeyen gebeliklerin önlenmesinde kadın sağlığını fiziksel ve psikolojik olarak etkileyen bir uygulamadır. İstenmeyen gebeliklerde kadınların kullanabileceği geleneksel yöntemleri yüksek oranda bildiklerini, bununla birlikte

kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Gebeliklerini kürtaj ile sonlandırdıktan sonra; bebeğin kaybindan dolayı üzüntü duyma, günah işlemiş hissetme ve suçluluk duyguları yaşadığı belirlenmiştir. Kadınların geleneksel yöntemlerle gebeliğe müdahale riskini önlemek için yeterli kontraseptif yöntemler sağlamak önemlidir. Bu süreçte sağlık profesyonelleri bu risklerin farkında olması ve kadınları ve aileleri desteklemeleri önemlidir. Hizmete ulaşmada sorun yaşayabilecek kırsal bölgede ve yoksul kadınlar üzerinde çalışma yapılması önerilir.

Çıkar Çatışması: Araştırmada çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkısı: Fikir ve tasarım: SK, KA, EE.; Veri toplama: SK; Veri analizi: SK; Yazım ve eleştirel inceleme: SK, KA, EE.

KAYNAKLAR

1. Erol N, Ergin İ, Döner B, Onmuş RD, Şakru N, Kırca Ü. İzmir Konak Doğumevi'ne istemli düşük için başvuran kadınların doğurganlık öyküleri ve aile planlaması davranışları. *Ege Tıp Dergisi*. 2003;42(3):155-60.
2. World Health Organization. Unsafe Abortion global and regional estimates of the incidence of unsafe abortion and associated mortality in 2008. Sixth ed. 2011.
3. Öztürk H, Okçay H. İstenmeyen gebelikler ve istemli düşükler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 2003;6(6):63-70.
4. T.C.Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü. Aile Planlaması Danışmanlığı. Ankara. 2009. p. 4.
5. Şirin A, Ünsal Atan, Ş. Üreme Sağlığı ve kültürlerarası yaklaşım. *Kültürlerarası Hemşirelik*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi; 2012.
6. Bozkuş Eğri G, Konak A. Doğum sonu dönem ile ilgili geleneksel inanç ve uygulamalara dünyadan ve Türkiye'den örnekler. *Journal of World of Turks*. 2011;3(1):143-55.
7. Rasch V, Sørensen PH, Wang AR, Tibazarwa F, Jäger AK. Unsafe abortion in rural Tanzania - the use of traditional medicine from a patient and a provider perspective. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 2014;14:419.
8. Sevindik F, Açık Y, Gülbayrak C, Akgün D. Elazığ il merkezinde yaşayan evli kadınların istemli düşük yapmak amacıyla uyguladıkları ve bildikleri geleneksel yöntemler. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 2007;6(5):321-4.
9. Tezcan S, Ergöçmen BA. Türkiye'de isteyerek düşükler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*. 2012;10(1):36-42.
10. Yıkılkan H, Dilbaz B, Kestel Z. Aile planlaması polikliniğine yasal tahliye istemiyle başvuran hastaların değerlendirilmesi. *Smyrna Tıp Dergisi*. 2012;2(2):10-4.
11. Terzioğlu F, Zeyneloğlu S, Vefikuluçay Yılmaz D, Türk R, Gözükara F, Taşkin L. İsteğe Bağlı ve Terapötik Abortus Uygulanan Kadınların Yaşadıkları Sorunlar ve Anksiyete Düzeyleri. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Nursing Journal*. 2010;17(1):18-29.
12. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Temel Bulgular. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK. Ankara, Türkiye; 2019.p.159-170.
13. Lemeshow S, Hosmer Jr DW, Klar J, SK L. Sağlık Araştırmalarında Örneklem Büyüklüğünün Yeterliliği (Kayaalp O, Çev.). Ankara: Hacettepe-Taş Kitabevi; 2000:65.
14. Aléx L, Hammarström A. Women's experiences in connection with induced abortion - a feminist perspective. *Scandinavian journal of caring sciences*. 2004;18(2):160-8.
15. Yılmaz SD, Ege E, Akın B, Çelik Ç. 15-49 yaş kadınların kürtaj nedenleri ve kontraseptif tercihleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2010;18(3):156-63.
16. Tezcan S, Bozbeyoğlu Ç. Düşükler ve Ölüm Doğumlar Hacettepe University Institute of Population Statistics, Turkish Demographic and Health Survey. 2003;81-90.
17. Dönmez A, Çoban AÖ, Canbay FÇ. İstenmeyen gebelik ve güvenli olmayan düşüklerin çözümünde ebenin rolü. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 2016;15(5):450-7.
18. Çakırer N, Çalışkan ZI. Nevşehir ili Ağılı Köyünde gebelik, doğum ve lohusalığa ilişkin geleneksel inanç ve uygulamalar. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 2010;9(4):343-8.
19. Yogi A, K CP, Neupane S. Prevalence and factors associated with abortion and unsafe abortion in

- Nepal: a nationwide cross-sectional study. *BMC pregnancy and childbirth*. 2018;18(1):376.
20. Singh S, Shekhar C, Acharya R, Moore AM, Stillman M, Pradhan MR, et al. The incidence of abortion and unintended pregnancy in India, 2015. *The Lancet Global health*. 2018;6(1):111-20.
 21. Kaba M, Ünlü BS, Bağcıoğlu E, Ilgın H, Coşkun KŞ. İsteğe Bağlı Gebelik Sonlandırmanın Kadın Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri. *Journal of Clinical Obstetrics Gynecology*. 2014;24(1):42-7.
 22. Şahin S, Cevahir R, Sözeri C. Sakarya Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesi'ne isteğe bağlı kürtaj için başvuran kadınların değerlendirilmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2006;1(1):17-32.
 23. Coleman PK. Abortion and mental health: quantitative synthesis and analysis of research published 1995-2009. *The British Journal of Psychiatry: The Journal of Mental Science*. 2011;199(3):180-6.
 24. Say L, Chou D, Gemmill A, Tunçalp Ö, Moller AB, Daniels J, et al. Global causes of maternal death: a WHO systematic analysis. *The Lancet Global health*. 2014;2(6):323-33.
 25. Sensoy N, Dogan N, Sen K, Aslan H, Tore-Baser A. Unwanted pregnancy and traditional self-induced abortion methods known among women aged 15 to 49. *JPMA The Journal of the Pakistan Medical Association*. 2015;65(5):452-6.